

خیش‌گا

(دوبیتی‌های لری)

حسن بهرامی

۱۳۹۵

سرشناسه	بهرامی، حسن، ۱۳۴۹
عنوان و نام پدیدآور	خیشن‌گا، حسن بهرامی
مشخصات نشر	یاسوج: انتشارات رزبار، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	۸۵ صفحه.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۴۹۵۴-۴-۳
ورژینت فهرست‌نویسی	فیبای مختصر
فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nfai.ir : قابل	
دسترسی است.	
نوعی کتاب‌شناسی ملی	۳۸۳۹۳۹۲

خیشن‌گا

(دوبیتی‌های بود)

شاعر: حسن بهرامی

ناشر: رزبار

نشانی یاسوج: خیابان ابن سینا ۳، پلاک ۳۲

نشانی شیراز: کد پستی ۷۱۴۵۸۵۶۱۸۵

تلفن: ۰۹۱۷۳۰۴۰۴۵۱ - ۰۷۴۳۲۲۲۲۲۰۲

طرح روی جلد: رحمان بهرامی

ویراستاری: مؤسسه‌ی فرهنگی گزارش کتاب فروردین

صفحه‌آرا: احمد علیپور

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

مقدمه

دویتی‌های باباطاهر همدانی و فایز دشتستانی و ترانه‌های بومی اقوام گوناگون ایرانی چنان ساده و باشکوهند که همواره مشتاقانی پاک و سینه‌چاک داشته‌اند و دارند.

شاعران کهن آریایی و ایرانی در قالب دویتی اثری خاص که بتوان از آن یاد کرد، خلق نمی‌کردند. در میان آثار شکل‌گرفته در سه قالب "یاریار"، "دی‌لال" و "سرو" تنها دویتی کامحمد علی‌زاده به‌جا مانده‌است. کامحمد علی‌زاده (۱۲۵۷ ه. ق) از فرزند ملاعبدالله از طایفه تاساری (شاه‌بهرامی) ایل باشت و باوی است. او شاعر چیره‌دست و خواننده‌ای محبوب بود که تمام بزرگان ایل باشت و باوی دوست می‌اشد. او را در این دو هنر با قاطعیت تأیید می‌کنند. کامحمد علی‌زاده در سخنری و سجع و مهربانی زبان‌زد تمام نزدیکان و آشنایان بود. این هنرمند کم‌نظیر در رود یاریار و بیان عبارات طنز و پرمغز، تبحری خاص داشت. یاریارهای او از هر نظر منسجم‌ترین و عاطفه‌برانگیزترین یاریارهای کهگیلویه و بویراحمدند اما هیچ‌کس در هیچ نقطه‌ای به جز زادگاهش نام او را به خاطر نمی‌آورد. این تنها دویتی به‌جامانده از کامحمد علی‌زاده، همانند دیگر سروده‌هایش، از چنان صلابتی برخوردار است که با بهترین دویتی‌های باباطاهر و فایز برابری می‌کند:

طیبی وو قرنگ اومه و ایرون
دوا کرده تُموم دردمندون
فقط درد م بی که بی دوا بی
غریقون و غریقون و غریقون!

tabibi vow farang uma va irun
davā kerde tamume dardmandun
faqat darde me bi ke bidavā bi
yrifun o yrifun o yrifun!

طیبی از قرنگ اومه به ایران
دوا کرده تمام مردمان
فقط درد من بود که بی دوا بود
فغان و فغان و فغان!

در تمام زبان‌های دنیا تنوع گویشی و لهجه‌ای به اشکال گوناگون مشهود است. تفاوت لهجه‌ای و حتی گویش ایلات مختلف کهگیلویه و بویراحمد تا جایی پیش می‌رود که در دو دیالکت یک ایل نیز دیده می‌شود. تنوع لهجه‌ای میان ایلات بویراحمد، سیر، بخشی از بویراحمد گرمسیر، باشت و باوی و چرام بسیار ناچیز است. تا حدی است که هیچ‌گونه مشکلی برای خواننده ایجاد نمی‌کند اما این تفاوت میان ایلات طیبی سردسیر و گرمسیر، بهمینی و بخشی از بویراحمد گرمسیر با دیگر ایلات آن‌قدر عمیق است که بعضی از واژه‌هایشان برای دیگر ایلات فهم‌ناشدنی است و به نظر می‌رسد که به گویشی دیگر سخن می‌گویند.

خیش گّا

این اثر مجموعه‌ای از هفتاد و پنج دوییتی بومی است که به گویش مردم ایل باشت و باوی به ویژه روستاهای شاه‌بهرام و شادگان سروده شده است. برای آوانگاری شعرها از عرف قدیم زبان‌شناسی در ایران استفاده شده است. در این شیوه، برابر تمام آواهای فارسی و لری، نشان انگلیسی مألوف آنها می‌آید و نشانه یازده حرف دیگر را در این جدول می‌توان دید:

صدا	نشانه‌ی فونتیک (آوانگاشت)	نمونه	نمونه‌ی آوانگاشت‌شده	برابر فارسی
آ	ā	باوینه	bāvina	بابونه
او	u	کو	ku	کدام
ای	i	ایخه	ixo	می‌خواهد
چ	č	چه	čah	چاه
خ	x	خه	xom	خودم
د (بین دال و ذال)	δ	دیش	dāδeš	دادش
ش	š	شو	šaw	شب
غ	y	غبار	yār	غبار
ق	q	غله	qaia	غله
ک	c	کینه	cne	کینه
گ	ʃ	گلم	ʃlom	گلم

حسن بهرامی، اردیبهشت ۱۳۹۵